

UDC 159.92

DOI: 10.34671/SCH.BSR.2020.0401.0010

ИМИГРАЦИЯ И АКУЛТУРАЦИЯ В ЮНОШЕСТВОТО

© 2020

Атмаджов Лазар Стефанов, докторант

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(4000, България, Пловдив, бул. „България“ 236, e-mail: lazar.atmadzhov@gmail.com)

Анотация. От една страна личните човешки нужди и потребности, а от друга, отворените граници на света, дават възможност на много от хората да правят избори. Избори, свързани с масови явления и събития, избор на принадлежност към дадена група или култура. Смяна на местоживее, провокирана от бедност и представата за по-добър живот. Във връзка с имиграцията и адаптацията на юношите е трудно да се определи, какви способности имат, за да заявят своята принадлежност към дадено общество или микросистема. Това вероятно е така, защото юношеството е период на кризи и промени, неясно оформена идентичност и променлива нагласа. Това само по себе си води до затруднение, да бъде определено как юношите изграждат и реализират своята принадлежност. Има ли връзка между интеграцията и социалната интелигентност? Можем ли да говорим за адаптация само когато се чувстваме приети в дадена група или адаптацията е въпрос на «правилно» функциониране на личността за изживяванията на тази група, без самата личност да чувства своята принадлежност в тази група.

Ключови думи: имиграция, акултурация, юношество, маргинализация, осигуряване.

IMMIGRATION AND ACULTURATION IN ADOLESCENCE

© 2020

Atmadzhov Lazar Stefanov, doctoral student

„Paisii Hilendarski“ University of Plovdiv

(4000, Bulgaria, Plovdiv, 236 Bulgaria Blvd., e-mail: lazar.atmadzhov@gmail.com)

Abstract. Every man has its own personal needs and preferences. In the context of the modern globalized world, this turns out to be a significant driving force for making choices and decisions. Choices regarding mass events, about belonging to a specific group or culture. In pursuit of a better life and because of poverty it is not uncommon for people to change the place where they live. Upon such migration, there is a certain amount of adaptational time for the adolescent. In this particular time period, it is rather hard to determine their means of claiming their place in society or microsystem. Should a reason be pointed why this is so, one may say because adolescence is a period of constant crises, changes, and identity still forming. These factors combined define the difficulties in determination of how adolescents build and achieve their group belonging. Is there a connection between social intelligence and social integration? Are we able to talk about adaptation only when we feel accepted in a given group or the term itself indicates the beneficial functional properties of this person for the means of the group, without the individual feeling its belonging to that group?

Keywords: immigration, acculturation, adolescence, marginalization, appurtenance.

ИММИГРАЦИЯ И КУЛТУРНА АДАПТАЦИЯ В ЮНОШЕСТВЕ

© 2020

Атмаджов Лазар Стефанов, докторант

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(4000, България, Пловдив, бул. „България“ 236, e-mail: lazar.atmadzhov@gmail.com)

Анотация. У каждого человека есть свои личные потребности и предпочтения. В контексте современного глобализированного мира это оказывается важной движущей силой для принятия решений. Выбор относительно массовых мероприятий свидетельствует о принадлежности к определенной группе или культуре. В поисках лучшей жизни и из-за бедности люди нередко меняют место, где они живут. После такой миграции подростку предоставляется определенное время для адаптации. В этот конкретный период времени довольно сложно определить, как они могут претендовать на свое место в обществе или социальной системе. Если указать причину, почему это так происходит, то можно сказать, что подростковый возраст - это период постоянных кризисов, изменений и формирования идентичности. В совокупности эти факторы определяют трудности в определении того, как подростки строят и достигают своей групповой принадлежности. Есть ли связь между социальным интеллектом и социальной интеграцией? Можем ли мы говорить об адаптации только тогда, когда мы чувствуем себя принятыми в данной группе или сам термин указывает на полезные функциональные свойства этого человека для группы, без индивидуального ощущения его принадлежности к этой группе?

Ключевые слова: иммиграция, культурная адаптация, отрочество, маргинализация, обеспеченность.

Увод:

Юношите е добре да изградят социално приета идентичност, за да могат да си осигурят здравословен преход към зряла възраст. Тази задача се явява особено трудна за младите имигранти, които израстват в социална среда, където тяхната култура на произход и културата -домакин са много различни, по отношение на здравословните и приемливи модели на идентичност. Освен всичко друго, подрастващите имигранти е важно да развият бикултурални умения и да бъдат гъвкави, за да изградят силна и балансирана идентичност и да функционират ефективно в своя мултикултурен свят [1, с.493-510]. Изследването на психологическата култура се опитва да открие факторите, които улесняват или усложняват бикултурното развитие и здравата адаптация на подрастващите имигранти. В подкрепа на това, може да се каже, че успешно внедряване на личността в дадена среда, невинаги е признак за успешно функциониране в нея. Наблюдават се хора, които отговарят на изискванията

на средата и живеят според нейния регламент, но това може да не носи удовлетворение и усещане за принадлежност.

Предмет:

Терминът «акултурация» се отнася до психологическите промени, претърпени след миграцията. Според двуизмерния модел на акултурация, степента, в която имигрантите желаят да се включат в господстващото общество и желаят да запазят културата си на произход, както и свързаната с нея идентичност, варира при имигрантите [2, с. 5-68]. Избраната позиция по отношение на тези въпроси се изразява по четири описани начина, идентифицирани като стратегии за акултурация:

1. Говори се за „интеграция“, когато имигрантът се опитва да постигне високи нива на участие, както в културата на произход, така и в доминиращата култура.

2. Обратно, има „маргинализация“, когато желанието за участие в една или друга култура е минимално.

3. „Раздяла“ възниква, когато има изключителна ори-

ентация към културата на произход и прикрепената към нея идентичност, интересът към доминиращото общество е нисък или нулев.

4. За разлика от това, може да се говори за „асимиляция“, когато изключителната ориентация към доминиращото общество е съчетана със загуба на интерес към културата на произход.

Обобщено се отбелязва, че интеграцията е стратегия, която най-често се използва от имигрантите. Тогава може да се говори за отделяне, (Ward C, Bochner S, Furnham A., 2001) асимилация и маргинализация, което е най-рядко срещано. Също така се твърди, че интеграцията е стратегията или умение, което позволява най-високото ниво на адаптация, защото тласка имигранта да придобие бикултурни умения и да бъде гъвкав. Важно е да се спомене, че внедрената стратегия за акултурация е свързана с нивото на самочувствие (т.е. психологическа настройка) и степента на лекота в межкултурен контекст, например, училище (т.е. социално-културна адаптация) [3].

Проблем:

Акултурационната литература твърди, че е доминирана от изследвания на възрастни имигранти. Това изследване (Sam DL, Oppedal B., 2011) предполага, че стратегията за акултурация представлява личен избор, съпътстващ промените, които настъпват в нагласите и поведението, които вече съществуват. Акултурацията може би е основният аспект на психологическото развитие при подрастващите, които мигрират [4]. Докато стават юноши, децата стават все повече и по-дълбоко включени в обществото като цяло, извън семейната единица и етническата си общност. Качеството на взаимоотношенията, поддръжани във всеки от културните контексти, вероятно им позволява да изградят своята личност и идентичност, да приемат стратегия на култура и да се адаптират към сложността на ежедневието на културно ниво.

Проучвания:

Заклученията, които се представят в тази статия, обикновено са извлечени от проучване на културата, включваща подрастващи имигранти от първо и второ поколение, живеещи Западна Европа, чиито родители са видими малцинства и са слабо квалифицирани.

Основни изследователски въпроси:

Защо интеграцията е изгодна стратегия за акултурация и за адаптиране към миграцията?

Каква е причината, някои подрастващи да избират интеграция, докато други избират „по-малко адаптивни“ стратегии?

Налице ли са последици от различните стратегии за акултурация през юношеството?

Актуални резултати от проучването:

Юношите интегрират доминиращата култура в своята култура на произход (Van de Vijver FJR, Phalet K., 2004), главно чрез разграничаване между публичната и частната сфера [5, с. 215-236]. Те поддържат своята култура на произход в семейния си живот и в своята етническа общност, докато връзките с други култури, често се осъществяват в обществената и социалната сфера. Например, подрастващите говорят майчиния си език и празнуват празници, свързани с културата на произход със семейството си, но говорят езика на страната домакин и участват в национални празненства в училище. Тази гъвкавост вероятно им помага да научат нормите на доминиращата култура и поведението, които обикновено се възприемат. Смята се, че това улеснява социокултурната адаптация, а също така им позволява да разчитат на социалната подкрепа на семейството и тяхната етническа общност - понякога свързан със стрес, който насърчава психологическата настройка [6], [7, с. 380-392], [8, с. 537-548].

Изследователите са съгласни, че интеграцията е по-вероятна, когато имигрантите и масовото общество изразяват желанието си да насърчат интеграцията на имигрантите и това желание да се подкрепя от мултикултурни политики и социални структури, които предоставят възможности на имигрантите [9, с. 369-386]. Въпреки че има много структурни пречки и нагласи (Phinney J., 1990), които се възприемат като дискриминационни, раздялата може да надделее над интеграцията, особено когато културата на произход насърчава поддръжането на семейните връзки и взаимозависимостта. Като част от стремежа си към идентичност, юношеските имигранти търсят ясно изразена етническа идентичност и свързани етнически практики, традиции и връзки [10, с. 499-514]. Когато са изправени пред изключване и социална дискриминация, подрастващите могат да се обърнат към своята вътрешна група, за да се защитят, тъй като юношеството е период, в който се повишава чувствителността към социалното отхвърляне. Въпреки че усещането за колективна самооценка, благоприятстваща психологическата адаптация, възниква от принадлежността към етническата група, участието в нея и запазване на здрави връзки с участниците в групата. Допуска се усложняване в социокултурната адаптация и формирането на гъвкава идентичност [6], [11, с. 165-198]. Въпреки че е възможно много юноши никога да не са били обект на дискриминация лично (Dion KL., 2001), но високите нива на дискриминация спрямо групата да окаже влияние в стратегията за отделяне и идентификация в рамките на групата, в отговор на тази дискриминация [12, с. 1-10]. Добре е да се има предвид, че юношеството е възраст, в която е налице по-ясно изразен конформизъм и е възможно добре вписаният юноша да се обърне срещу групата «гостоприемник», в желанието си да подкрепи друго лице, с което имат сходен произход. В юношеска възраст нерядко са налице силни, но нездрави междуличностни отношения, които се базират на временна нужда. От друга страна можем да допуснем и ролята на авторитета - ако дадена личност е авторитет за юношата, последният може да прояви склонност и да се обърне към изискванията на средата, вгълбен в желанието си да покаже принадлежността си към авторитета.

Резултатите за условията и последиците от асимилацията са смесени: някои проучвания отчитат по-добра социално-културна адаптация (или по-лоша психологическа адаптация) при асимилирани юноши, докато при други не са наблюдавани тези връзки. В разделено доминиращо общество, решението може да бъде, да се установи към коя група имигранти са приравнени. Сравнително по-лесно е да се асимилира в средната класа за децата на имигранти (Portes A, Rumbaut R., 2006), но нерядко се случва, децата на нискоквалифицирани работници имигранти, живеещи в квартали в неравностойно положение, да се асимилират от по-ниските класове на доминиращото общество [13]. Първата група има по-голям шанс и желание за завършване на висше образование, в сравнение с втората. Асимилацията към по-ниските класове може да доведе до възпроизвеждане и постоянство на социално-икономическото обедняване. Въпреки че двуизмерният модел включва маргинализацията като един от четирите основни начина на акултурация, има малко проучвания за маргинализирани юноши. Последните межкултурни изследвания върху имигрантите на подрастващите от тринадесет държави, потвърждават съществуването на останалите три стратегии за култура, но не и тази на маргинализация. По-скоро изследователите съобщават за «дифузна» тенденция сред подрастващите (Berry JW, Phinney JS, Sam DL, Vedder PH., 2006), които изглежда искат да се интегрират в обществото като цяло, но им липсват необходимите социални умения [6]. Тази тенденция, която беше широко наблюдавана сред последните имигранти, предполага, че те не са сигурни в своята идентичност и че продължават да търсят своето място в света.

Пропуски в изследванията:

Изследванията на културите в юношеството като цяло са ориентирани към проблеми и трудности в ня-

кои аспекти на социализацията и желанието за такава. Знанията за положителните аспекти на културата са ограничени, особено за личните и ситуационните фактори, свързани с устойчивостта и когнитивната гъвкавост.

Момчетата и момичетата изживяват акултурация по различни начини, тъй като повечето изследвания в областта на акултурацията не вземат предвид пола, много вариации в подрастващата акултурация и нива на адаптация остават необясними.

Предполага се, че на младите юноши е по-лесно да се адаптират към различните социални и културни условия, в които живеят, отколкото по-възрастните. Това може да се дължи на факта, че те са в етап на своето развитие, където са по-гъвкави и по-отворени за нови преживявания. Проучвания, които следват участниците през целия им живот, рядко срещани в областта на културите, биха позволили да се идентифицират факторите, които благоприятстват или възпрепятстват развитието на гъвкавостта на идентичността. В тази връзка и дългосрочните последици от различните стратегии за култура.

Налице е твърде малко информация, дали изводите, касаещи подрастващите имигранти могат да се прилагат за подрастващите от други групи, които не е задължително да изберат имиграцията, като бежанците и/или търсещите убежище.

Заклучения:

Интеграцията изглежда е по-изгодна от другите стратегии за култура, тъй като позволява на подрастващите да се възползват максимално от своите култури на произход и посрещане и да се адаптират оптимално. Смята се, че интеграцията може да бъде предизвикателство за подрастващите от имигрантските групи със слаби култури, които са социално-икономически, неравностойни и изключени от обществото.

Стратегиите за култура се различават в зависимост от възрастта, пола, семейните и структурните ресурси, времето, прекарано в приемащата страна, качеството на межкултурните отношения и т.н. По този начин те трябва да се разглеждат като процеси с различни резултати по отношение на адаптацията, а не като предпочитания или характеристики на личността.

Затруднения за родителите и специалистите, ангажирани по този въпрос.

Когато степента на нетърпимост към културното многообразие, отразена в политиките, публичния дискурс и възможностите, предлагани на имигрантите, е висока в приемащото общество. Когато е съчетана и с високо ниво на възприемана дискриминация, приемането на стратегии за акултурация, различни от интеграцията - това свидетелства за ситуационни ограничения, които пречат на подрастващите да интегрират «два свята» в развитието на своята идентичност. Ето защо е важно родителите, политиците, училищните власти и доставчиците на услуги да задълбочат познанията си за задачите и нуждите за нормативно развитие в юношеството. От ползва би било, те също да бъдат квалифицирани и да повишават своевременно информираността си, относно сложността и динамичния характер на акултурацията.

СПИСЪК НА ЛИТЕРАТУРАТА:

1. Phinney JS, Horenczyk G, Liebkind K, Vedder P. Ethnic identity, immigration, and well-being. *Journal of Social Issues* 2002;57: p.493-510.
2. Berry JW. Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review* 1997;46: p.5-68.
3. Ward C, Bochner S, Furnham A. *The psychology of culture shock*. London, UK: Routledge; 2001.
4. Sam DL, Oppedal B. Acculturation as a developmental pathway. In: Lonner WJ, Dinnel DL, Haye SA, Sattler DN, eds. *Online readings in psychology and culture*. Unit 8. Chapter 6. Available at <http://www.wvu.edu/culture/readings.htm>. Accessed April 12, 2011.
5. Van de Vijver FJR, Phalet K. Assessment in multicultural groups: The role of acculturation. *Applied Psychology* 2004;53(2): p.215-236.
6. Berry JW, Phinney JS, Sam DL, Vedder PH. eds. *Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates*; 2006.
7. Güngör D. The interplay between values, acculturation and adaptation: A study on Turkish-Belgian adolescents. 2007;42: p.380-392.
8. Güngör D, Bornstein MH. Gender, development, values, adaptation, and discrimination in acculturating adolescents. 2009;60(7): p.537-548.

9. Bourhis RY, Moïse LC, Perreault S, Senécal S. Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach. 1997;32: p.369-386.

10. Phinney J. Ethnic Identity in Adolescents and Adults: A Review of the Literature. *Psychological Bulletin* 1990;108(3): p.499-514.

11. Suárez-Orozco C, Qin DB. Gendered perspectives in psychology: Immigrant origin youth. 2006;40(1): p.165-198.

12. Dion KL. The social psychology of perceived prejudice and discrimination. *Canadian Psychology* 2001;43: p.1-10.

13. Portes A, Rumbaut R. *Immigrant American: A Portrait*. Berkeley, CA.: University of California Press;2006.